

OTRIVANJE I BLAGOSLOV SPOMEN-PLOČE PAVLU, ANTUNU I JAKOVU 1681. – 2014.

Getsemanski vrt, 29. III. 2014.

3 3 3 G O D I N E N A K O N

PAVLVS ANTONIVS ET IACOBVS
CHRISTIFIDELES CROATIAE NATIONIS
SERAII CIVES EQUITES SANCTI SEPULCHRI
HIEROSALYMITANI ANNO MDCLXXXI
HVNC HORTVM GETHSEMANI
EMERVNT QVEM DEINDE DONO
ORDINI FRATRVM MINORVM DEDERVNT

HRVATI PAVAO, ANTUN I JAKOV
KRŠĆANI IZ SARAJEVA VITEZOVI
SVETOGA GROBA JERUZALEMSKOGA
GODINE GOSPODNE 1681.
KUPIŠE GETSEMANSKI VRT
I DAROVAŠE GA FRANJEVCIMA

CROATIANS PAUL, ANTHONY AND JAMES, CHRISTIANS FROM
SARAJEVO KNIGHTS OF THE HOLY SEPULCHRE OF JERUSALEM
IN THE YEAR OF OUR LORD 1681 PURCHASED THE GARDEN
OF GETHSEMANE AND DONATED IT TO THE FRANCISCANS

**OTRIVANJE I BLAGOSLOV
SPOMEN-PLOČE
PAVLU, ANTUNU I JAKOVU
1681. – 2014.**

Getsemanski vrt, 29. III. 2014.

3 3 3 G O D I N E N A K O N

Jeruzalem, 2014.

Impressum

Priredio: Fra Tomislav Glavnik
OFMConv.

Fotografije: Fra Tomislav Glavnik
OFMConv., Shutterstock

Grafičko oblikovanje: Deseto selo d.o.o.

Tisak: Franciscan Printing Press,
Jerusalem, fpp@bezeqint.net

**BLAGOSLOV SPOMEN-PLOČE
HRVATIMA PAVLU, ANTUNU I JAKOVU
U GETSEMANSKOM VRTU**

Jeruzalem, subota, 29. ožujka 2014.

Bazilika Muke Kristove

9.00 h Euharistijsko slavlje – predvodi Uzoriti gospodin **Vinko kard. PULJIĆ**, vrhbosanski nadbiskup i metropolit u zajedništvu s Prepoštovanim **fra Pierbattistom PIZZIBALLOM OFM**, kustosom Svete Zemlje.

Getsemanski vrt

10.15 h Otkrivanje i blagoslov spomen-ploče Hrvatima Pavlu, Antunu i Jakovu, sinovima Augustinovima, kršćanima iz Sarajeva

- Čitanje dijela darovnice iz 1681.
- Pismo **g. Ive KOMŠIĆA**, gradonačelnika grada Sarajeva
- Pozdrav **Nj. E. Živka BUDIMIRA**, predsjednika Federacije Bosne i Hercegovine
- Pozdrav **fra Pierbattiste PIZZIBALLA OFM**, kustosa Svete Zemlje
- Otkrivanje spomen-ploče
- Blagoslov spomen-ploče – **Vinko kard. PULJIĆ**

Casa Nova Jerusalem

--- -- Hodočasnički ručak

**Iz pisma Vinka kardinala PULJIĆA,
vrhbosanskog nadbiskupa i metropolita
Franjevačkoj kustodiji Svete Zemlje**

„Sjećamo se naime godine 1681. kada su katolici s područja moje crkvene jurisdikcije, a danas Sarajeva u Bosni i Hercegovini, koristeći pravo kupoprodaje, a iz kršćanskih pobuda i ljubavi prema našem Gospodinu Isusu Kristu, te franjevcima u Svetoj zemlji, odlučili kupiti od muslimana Getsemanski vrt i darovati ga Kustodiji Svete Zemlje.

Zahvaljujući braći Pavlu, Antunu i Jakovu, sinovima Augustinovima iz Sarajeva, vitezovima Svetoga Groba Jeruzalemskoga, nekretnina koja je kupljena, darovana je tadašnjem vašem samostanu.

Kako bismo otrgli zaboravu njihova časna imena i njihove korijene, želja nam je u dogovoru s vama, 29. ožujka 2014. (za vrijeme našega hodočašća) postaviti spomenploču, te slijedeći njihov primjer, i nadalje ostati povezani kao hrvatski narod s tom časnom zadužbinom, te materijalno i duhovno pomagati vašu braću i vaš samostan u Getsemanskom vrtu.

Predlažem da tekst na spomen ploči bude trojezičan (latinski, hrvatski i engleski). Tekst i dimenzije ploče trebali bismo zajednički uskladiti. Izradu, transport i ugrađivanje financirali bismo iz svojih sredstava. Detalje oko tehničke izvedbe preuzeo bi fra Tomislav Glavnik OFMConv. iz Hrvatske.

Iskreno se nadam da ćete udovoljiti ovoj želji i ovom projektu, koji je prije svega usmjeren dobru kršćana i Kustodije Svete Zemlje i predstavlja novi zamah u povezanosti Hrvata i kršćana u Svetoj Zemlji.“

Vinko kardinal Puljić, v.r.
nadbiskup vrhbosanski i metropolit

ISUSOVA MOLITVA U GETSEMANSKOM VRTU (Mt 26, 36-46)

Tada dođe Isus s njima u predio zvan Getsemani i kaže učenicima: »Sjednite ovdje dok ja odem onamo pomoliti se.« I povede sa sobom Petra i oba sina Zebedejeva. Spopade ga žalost i tjeskoba. Tada im reče: »Duša mi je nasmrt žalosna. Ostanite ovdje i bdijte sa mnom!« I ode malo dalje, pade ničice moleći: »Oče moj! Ako je moguće, neka me mi-moiđe ova čaša. Ali ne kako ja hoću, nego kako hoćeš ti.« I dođe učenicima i nađe ih pozaspale pa reče Petru: »Tako, zar niste mogli jedan sat probdjeti sa mnom? Bdijte i molite da ne padnete u napast! Duh je, istina, voljan, no tijelo je slabo.« Opet, po drugi put, ode i pomoli se: »Oče moj! Ako nije moguće da me čaša mine da je ne pijem, budi volja tvoja!« I ponovno dođe i nađe ih pozaspale, oči im se sklapale. Opet ih ostavi, pođe i pomoli se po treći put ponavljajući iste riječi.

Tada dođe učenicima i reče im: »Samo spavajte i počivajte! Evo, približio se čas! Sin Čovječji predaje se u ruke grešničke! Ustanite, hajdemo! Evo, približio se moj izdajica.« Dok je on još govorio, gle, dođe Juda, jedan od dvanaestorice, i s njime silna svjetina s mačevima i toljagama poslana od glavara svećeničkih i starješina narodnih. A izdajica im dao znak: »Koga poljubim, taj je, njega uhvatite!« I odmah pristupi Isusu i reče: »Zdravo, Učitelju!« I poljubi ga. A Isus mu reče: »Prijatelju, zašto ti ovdje?« Tada pristupe, podignu ruke na Isusa i uhvate ga.

I gle, jedan od onih koji bijahu s Isusom maši se rukom, trgnu mač, udari slugu velikoga svećenika i odsiječe mu uho. Kaže mu tada Isus: »Vrati mač na njegovo mjesto jer svi koji se mača laćaju od mača i ginu. Ili zar misliš da ja ne mogu zamoliti Oca svojega i eto umah uza me više od dvanaest legija anđela? No, kako bi se onda ispunila Pisma da tako mora biti?«

U taj čas reče Isus svjetini: »Kao na razbojnika izidoste s mačevima i toljagama da me uhvatite. Danomice sjedah u Hramu naučavajući i ne uhvatiste me.« A sve se to dogodilo da se ispune Pisma proročka. Tada ga svi učenici ostave i pobjegnu.

TEKST EUHARISTIJSKE MOLITVE NA LATINSKOME JEZIKU

[CP] Vere Sanctus es, Dómine, fons omnis sanctitátis.

[CC] Hæc ergo dona, quæsumus,
Spíritus tui rore sanctífica,
ut nobis Corpus et + Sanguis fiant
Dómini nostri Iesu Christi.

Qui cum Passiáni voluntárie traderétur, accipit panem, et grátias agens fregit, dedítque discípulis suis, dicens:

ACCÍPITE ET MANDUCÁTE EX HOC OMNES:

HOC EST ENIM CORPUS MEUM,

QUOD PRO VOBIS TRADÉTUR.

Símili modo, postquam cenátum est,
accípiens et cálicem

prende il calice e tenendolo al quanto sollevato sull'altare,
prosegue:

íterum tibi grátias agens dedit discípulis suis, dicens:

inclinandosi leggermente

ACCÍPITE ET BIBITE EX EO OMNES:

HIC EST ENIM CALIX SÁNGUINIS MEI NOVI ET ÆTÉRNI TESTAMÉNTI,

**QUI PRO VOBIS ET PRO MULTIS EFFUNDÉTUR IN REMISSIÓNEM
PECCATÓRUM.**

HOC FÁCITE IN MEAM COMMEMORATIÓNEM.

[CP] Mystérium fidei.

Mortem tuam annuntiámus, Dómine,
et tuam resurrectionem confitémur, donec vénias.

[CC] Mémoires ígitur mortis et resurrectionis eius,
tibi, Dómine, panem vitæ
et cálicem salutis offérimus,
grátias ágéntes quia nos dignos habuísti
astáre coram te et tibi ministráre.

Et súpplíces deprecámur
ut Córporis et Sánguínis Christi partícipes
a Spírítu Sancto congregémur in unum.

[CI] Recordáre, Dómine, Ecclésiæ tuæ
toto orbe diffúsæ,
ut eam in caritaté perfícias
una cum Papa nostro N. et Epíscopo nostro N. (*)
et univérso clero.

Meménto fámuli tui (fámulæ tuæ) N.,
quem (quam) (hódie) ad te ex hoc mundo vocásti.
Concéde, ut, qui (quæ) complantátus
(complantáta) fuit similitúdini mortis Fílii tui,
simul fiat et resurrectionis ipsíus.

[CII] Meménto étiam fratrum nostrórum,
qui in spe resurrectiónis dormiérunt,
omniúmque in tua miseratióne defunctorum,
et eos in lumen vultus tui admítte.

Omnium nostrum, quæsumus, miserére,
ut cum beáta Dei Genetríce Vírgine María,
beátis Apóstolis et ómnibus Sanctis,
qui tibi a sæculo placuérunt,
ætérnæ vitæ mereámur esse consórtes,
et te laudémus et glorificémus
congiunge le mani
per Fílium tuum Iesum Christum.

[CP] seu [CC]

PER IPSUM, ET CUM IPSO, ET IN IPSO,
EST TIBI DEO PATRI OMNIPOTÉNTI,
IN UNITÁTE SPÍRITUS SANCTI,
OMNIS HONOR ET GLÓRIA
PER ÓMNIA SÆCULA SÆCULÓRUM.

Amen.

POVIJESNE CRTICE

KUPOPRODAJNI UGOVOR - HOGET

Godine 1681. braća Pavao, Jakov i Antun, sinovi Augustinovi iz Sarajeva sklopili su kupoprodajni ugovor za Getsemanski vrt.

Na zamolbu fra Tomislava Glavnika OFMConv. tekst kupoprodajnog ugovora (Hogeta) s arapskog jezika preveo je, dr. Munir Mujić iz Odsjeka za orijentalnu filologiju, Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

Ugovor (Hoget) čuva se u arhivu Franjevačke kustodije Svete Zemlje u Jeruzalemu.

Prijevod osnovnog teksta:

Ovo je vjerodostojni i na šerijatu zasnovani dokument o kupoprodaji i uvakufljenju¹ čiji sadržaj je poznat na osnovu onoga što se desilo i što je provedeno i zapisano na zasjedanju Svijetlog šerijatskog suda u Zaštićenom al-Qudsu, visoko uzdignutom i čistotom obdarenom, što ga je uzdigao Allah nad svime uzvišeni.

Pred našim prvakom, i dostojanstvenikom, svijetlim ukrasom svih sudaca i učitelja, stupom znanstvenika i točnosti predanih proučavatelja, predvodnikom odličnika i istinskih znalaca, onim koji nedoumice o vjeri razrješava, šerijatskim sucem uvaženim, čiji ispis svojeručni je iznad teksta svega², neka traju njegova odličnost i uvaženost, kupio je, ponos vršnjaka i ukras prijatelja, hadži Ali, sin pokojnoga šejha Jusufa al-Hazradžija, iz roda kojega plemenitost posvuda je znana, kao šerijatski opunomoćenik u ime Pavla i brata njegova Jakova, sinova Agustinovih, koji su kršćani iz grada Bosna-Saraj [Sarajevo], a čije se [hadži Alija] zastupstvo u njihovo ime u kupovini koja će u nastavku biti pojašnjena temelji na opunomoćenju što su mu ga u vezi sa time dali njih dvojica osobno i u svoje ime na zasjedanju suda, a Pavle i kao zastupnik brata Antuna, koji ga je za to ovlastio, i čega je šerijatska valjanost utvrđena; [kupio je] imovinom dvojice navedenih opunomoćitelja i njihova spomenutog brata Antuna, u kojoj nema udjela tuđe imovine i u kojoj oni sudjeluju jednakim dijelovima, od ponosa vjerskih znanstvenika, šejha Salahuddina sina šejha Ahmada al-Alamija i cijenjenog šejha Abdurrahmana sina šejha Ahmada al-USajlija i predvodnika odličnika šejha Ahmada al-Šafi'ija sina šejha Saliha, zatim od ponosa vršnjaka Muhammad-bega sina Ahmad-bega Šamuma i Darviša Ahmada Bajada, te šejha Saliha sina šejha Alija al-As'ardija, al-sajjida Salahuddina sina al-sajjida Saliha, Musliha sina Muhammada al-Salvanija i Dajfullaha sina Hamidullaha al-Salvanija.

Prvi prodavatelj je spomenuti šejh Salah³ sin al-Alamija na osnovu punomoći od strane supruge njegova sina, ponosa čednih žena, Fadilahatun kćerke pokojnog šejha Muhammada al-Sururija čije zastupanje u njeno ime u prodaji koja će u nastavku biti opisana, po cijeni koja će biti

¹ osnivanje zadužbine

² Ime suca se ne spominje, kakav je slučaj u sličnim dokumentima. Riječ *Allah* u arapskom tekstu ispisana je iznad svega teksta.

³ Prethodno spomenut punim imenom, kao Salahuddin.

utvrđena i zastupanje u preuzimanju pripadajućeg iznosa jest utvrđeno na osnovu opunomoćenja u ovoj stvari kojega mu je dala usmeno na zasjedanju suda, a s čime je upoznat kako njezin muž, ponos govornika šejh Ahmad, tako i muž njezine sestre šejh Abdurrahman al-Usajli i muž njezine tetke po majci Ahmad al-Šafi'i, na način kojega je šerijatska utemeljenost utvrđena.

Drugi prodavatelj je spomenuti šejh Abdurrahman al-Usajli na osnovu šerijatski valjane punomoći koju mu je dala njegova supruga, kruna žena koje ispravnim putem hode, Alima-hatun, rođena sestra spomenute Fadile-hatun, čije zastupstvo u njezino ime u prodaji koja će biti opisana i prihvaćanju cijene koja će biti navedena jest u skladu s punomoći koju mu je također dala na zasjedanju suda, a s čime su upoznati, kako naprijed spomenuti šejh Salah sin al-Alamija tako i spomenuti muž njezine tetke po majci, šejh Ahmad al-Šafi'i na način koji je zadovoljavajući i u skladu sa šerijatskim propisima.

Treći prodavatelj je spomenuti šejh Ahmad al-Šafi'i na osnovu opunomoćenja od strane njegove supruge, ponosa čednih žena, Fahri-hatun kćerke al-Havadža Muhammada, krune zajednice, čije zastupanje u njezino ime u svemu što je navedeno jest u skladu sa opunomoćenjem koje mu je isto tako dala na zasjedanju suda usmeno, a s čime su upoznati kako spomenuti šejh Salahuddin al-Alami, tako i spomenuti šejh Abdurrahman al-Usajli i to na način kojega je šerijatska valjanost utvrđena.

Četvrti prodavatelj je spomenuti Muhammad-beg, na osnovu šerijatski valjane punomoći kćerke njegova brata, ponosa čednih žena, Mu'azzame-hatun, kćerke Ali-age a čije opunomoćenje se odnosi na prodaju po cijeni koja će biti navedena i preuzimanje pripadajućeg iznosa i u skladu je sa šerijatski valjanom potvrdom jest opće opunomoćenje, tako da se odnosi i na starateljstvo koje ona ima nad svojim sinom Abdurrahmanom sinom šejha Muhammada al-Sururija, koji nije u stanju osigurati sebi održavanje, oblačenje i osnovne potrebe, pa je na ovaj način zadovoljen njegov udio i interes, a nakon što je za to izdano šerijatski valjano dopuštenje.

Peti prodavatelj je spomenuti Darviš sin spomenutog Ahmada Bajada na osnovu šerijatski valjanog opunomoćenja od strane Halime, kćerke Fahrudina, koja je supruga al-sajjida Isma'ila sina al-sajjida Dža'fara, a čije opunomoćenje u njezino ime u prodaji kojoj cijena će biti utvrđena

i navedena kao i preuzimanje pripadajućeg iznosa jest zasnovano na šerijatski utemeljenom svjedočenju al-sajjida Salahuddina sina Salihovog i šejha Saliha al-As'arija, koji je poznaju kako to šerijatski propisi zahtijevaju, a što je utvrđeno na šerijatski zadovoljavajući način. Ovo se odnosi i na šerijatsko starateljstvo nad Muhammadom i Halilom, sinovima spomenutog Isma'ila koji su maloljetni i koji se nisu u stanju brinuti o svome odijevanju i izdržavanju te je u ovome⁴ njihov interes, a za šta je izdano šerijatski valjano dopuštenje.

Šesti prodavatelj je spomenuti šejh Salih al-As'ari na osnovu šerijatskog opunomoćenja od strane al-sajjida Muhammada sina al-sajjida Dža'fara i od strane al-sajjida Bakrija sina al-sajjida Saliha a čije opunomoćenje u njihovo ime u prodaji o kojoj će biti riječi po cijeni koja će biti navedena i preuzimanje pripadajućeg iznosa se temelji na svjedočenju naprijed spomenutih Darviša sina Ahmadovog i al-sajjida Salahuddina koje je šerijatski utvrđeno.

Sedmi prodavatelj je spomenuti al-sajjid Salahuddin, na osnovu opunomoćenja njegove supruge Muajjade-hatun kćerke al-sajjida Saliha, a opunomoćenje u njezino ime u prodaji o kojoj će biti riječi, po cijeni koja će biti utvrđena i preuzimanje pripadajućeg iznosa utvrđeno je na osnovu svjedočenja spomenutih Darviša sina Ahmadovog i šejha Saliha al-As'arija, koji ju poznaju kako to šerijatski propisi zahtijevaju, a što je utvrđeno na zadovoljavajući način.

Osmi i deveti prodavatelj su spomenuti Muslih sin Muhammada i sin njegova brata, spomenutog Dajfullaha, osobno i u vlastito ime.

Oni [prodavatelji] su mu [opunomoćenom kupcu] prodali osobno i u vlastito ime, putem opunomoćenja i na osnovu prava starateljstva, kako je naprijed navedeno, a nakon što su mu [opunomoćenom kupcu] opunomoćitelji Pavao i Jakov i njihov brat Antun dali šerijatski valjano dopuštenje, pri čemu oni imaju isti udio a prodavatelji različite udjele među sobom. On [opunomoćenik] kupio je od njih [prodavatelja] za spomenutu dvojicu svojih opunomoćitelja i za njihova brata, spomenutog Antuna, neopozivom kupovinom ono što pripada onima koji su pristali osobno na kupoprodaju, onima koji su pristali

⁴ U prodaji dijela koji im pripada.

na kupoprodaju putem opunomoćenika i onima nad kojima postoji starateljstvo, a koji su naprijed spomenuti, i što je u njihovom zakonitom posjedu i raspolaganju, te je to prešlo u njihovo [kupaca] vlasništvo na šerijatski valjan način i zaposjeli su to, a da im se niko kao suparnik nije javio do zaključenja ove prodaje.

Kupoprodaja se odnosi na cjelokupni zajednički dio čija površina iznosi osamnaest qirat-a što je, razmjerno uzevši, tri četvrtine od osnovnog dijela koji iznosi dvadest i četiri qirat-a⁵ svih zasada smokve i masline i drugoga zasađenih na zemljištu voćnjaka⁶ za koje ostaje važiti odluka da pripada vakufu medrese al-Salahija⁷, a koji se nalazi izvan Časnog al-Qudsua na istočnoj strani u blizini groba al-Sajjida Marjam [Djevice Marije], a uključuje i jednu pećinu i kamene gomile, te dio koji je naporedan sa spomenutim dijelom, a spada u spomenuti korisni zemljišni posjed u kojem su suvlasnici već spomenuti Muslih i sin njegova brata Dajfullaha, kojima pripada preostala četvrtina. Zemljište na kome se nalaze maloprije spomenuti zasadi omeđuje vinograd koji je vlasništvo Salahuddina i Musliha, sinova Salimovih; sa istoka, pješačka staza koja vodi do brda Tur [Maslinska gora]; sa sjevera, zasadi maslina u posjedu franjevačkih redovnika, koji stalno borave u Časnom Qudsuu; a sa zapada, pristupni put, i to sa svim pravima koja tome dijelu pripadaju, prilazima i zidovima, dobrima i koristima koje donosi i sa svime drugim što je poznato da pripada ovome zemljištu i da mu se pribraja kao pripadajuće, te sa svakim pravom koje mu u vezi i s time zakonski pripadaju.

Bezuvjetno se prodaje i neopozivo kupuje, dragovoljno, bez ikakve nedorečenosti, uvjetovanja, prijetnje, nasilja ili nepravilnosti, koja bi mogla dovesti do zablude, pri čemu im [kupcima] je to [predmet prodaje i kupnje] potpuno poznato onako kako to šerijatski propisi zahtijevaju i kako se ne ostavlja mjesta neznanju i pri čemu je sve u skladu sa šerijatskim propisima, a po cijeni od devedeset groša, koja će odmah biti razdijeljena, kako će biti detaljno opisano.

⁵ Uobičajen način računanja dijelova pri prodaji ili nasljeđivanju. Predmetna imovina dijelila se na dvadeset i četiri jednaka dijela.

⁶ *Al-Ḥākūra*, izvedeno iz *al-ḥikr*. U terminologiji islamskog prava *al-ḥikr* označava način raspolaganja zadužbinskom imovinom, koja se ogleda u tome da se u zadužbinsko iznajmi na dugi period za sadnju voća ili izgradnju zgrada, pri čemu se odmah plati skoro cijeli iznos stvarne vrijednosti, a ostatak se kao vid formalne zakupnine isplaćuje godišnje u simboličnim iznosima.

⁷ Prodani su, dakle, zasadi masline, smokve i ostaloga, te pravo korištenja, dok je samo zemljište ostalo u zadužbini medrese Salahije.

Ono što su prodali šejh Salah al-Alami i šejh Abdurrahman al-Usajli, na osnovu punomoći svojih opunomoćiteljica, spomenutih Fadila-hatun i Alima-hatun i spomenuti Muhammad-beg putem punomoći na ime spomenute Mu'azzame-hatun, koja opet na osnovu starateljstva zastupa spomenutog maloljetnog Addurrahmana, u navedenom predmetu prodaje iznosi tri qirata, za što od utvrđene cijene pripada petnaest groša, u skladu s propisima šerijatskog nasljednog prava.

Ono što je prodao spomenuti šejh Ahmad al-Šafi'i, kao opunomoćenik spomenute Fahri-hatun, od utvrđenog predmeta prodaje iznosi tri qirat-a, za što isto tako pripada petnaest groša.

Ono što je prodao spomenuti Darviš od utvrđenog predmeta prodaje, kao opunomoćenik čija opunomoćiteljica je spomenuta Halima-hatun, koja opet na osnovu starateljstva zastupa svoje spomenute maloljetne sinove Muhammada i Halila iznosi dva qirat-a, za što od utvrđene cijene pripada deset groša koji će među njima biti razdijeljeni shodno propisima šerijatskog nasljednog prava.

Ono što je prodao spomenuti šejh Salih al-As'ardi kao opunomoćenik spomenutih al-sajjid Muhammada i al-sajjid Bakrija iznosi od predmeta prodaje dva qirat-a kao dio koji pripada spomenutom al-sajjid Muhammadu, za što od cijene sljeduje deset groša, te jedan qirat i trećina qirat-a što pripada spomenutom al-Bakriju, za što od cijene sljeduje jedan groš i dvije trećine groša.

Ono što je prodao spomenuti al-sajjid Salahuddin od utvrđenog predmeta prodaje na osnovu punomoći spomenute Mu'ajjade-hatun iznosi dvije trećine qirat-a za što od utvrđene cijene pripada tri groša i jedna trećina groša.

Ono što su prodali spomenuti Muslih i Dajfullah u svoje ime od spomenutog predmeta prodaje, s podjednakim vlasništvom u dijelu koji im pripada, iznosi šest qirat-a, za što od spomenute cijene sljeduje trideset groša.

Navedeni prodavatelji: oni koji su u prodaji sudjelovali osobno, oni koji su u prodaji sudjelovali putem punomoći i oni koji su u prodaji sudjelovali na osnovu zastupanja u svojstvu staratelja, kako je navedeno,

preuzeli su od spomenutog kupca, odnosno od njegovih spomenutih opunomoćitelja cjelokupan zapisani iznos i razdijelili su ga kako je naprijed izloženo, preuzevši iz ruke u ruku, uz prisustnost i viđenje, što je način preuzimanja koji je u skladu sa šerijatskim propisima, čime je potvrđeno da spomenuti kupac i spomenuti njegovi opunomoćitelji ne duguju ništa od cjelokupnog utvrđenog iznosa cijene, niti bilo kojeg dijela toga iznosa, te je potvrđeno da je na šerijatski valjan način primljen utvrđeni novčani iznos i da je među njima provedena neuvjetovana prodaja putem ponude i prihvaćanja, predavanja i preuzimanja na zakonit način i to nakon viđenja, upoznavanja i sklapanja ugovora po šerijatskim propisima i fizičkog razlaza, koji je uslijedio u zadovoljstvu svih.

Kako je u ovome [u kupoprodaji] bio uključen zalog⁸ i osiguranje od posljedica⁹, to je i obaveza prodavatelja da odmah ponude jamstvo¹⁰ onako kako iziskuju šerijatski propisi. A to je provedeno nakon što je jedna grupa muslimana izjavila da prodaja dijela što pripada osobama koje nemaju sposobnost raspolaganja imovinom predstavlja korist i dobit za te osobe, jer zadržavanje spomenutog dijela, koji je mali i ne donosi prihod, ne bi predstavljalo korist za njih. Ovo su izjavili na način koji je u skladu sa šerijatskim propisima, sadržaj čega su jednoglasno potvrdili pred našim uvaženim, prethodno spomenutim šerijatskom sucem, onako kako šerijatski propisi zahtijevaju.

Nakon što je ovo obavljeno i u skladu sa šerijatskim propisima ovjereno, spomenuta braća Pavao i Jakov zatražili su da se posvjedoči kako su oni u svoje ime i putem opunomoćenja u ime njihova spomenutog brata Antuna uvakufili¹¹ i izuzeli, osobno i na osnovu opunomoćenja, kako je spomenuto, imovinu koja je u njihovom posjedu i u kojoj imaju podjednak udio, **a to je cjelokupni spomenuti predmet kupoprodaje, koji je naprijed jasno opisan, na način koji predstavlja šerijatski valjano uvakufljenje¹² i nedvosmisleno izuzimanje imovine koje je**

⁸ *Al-Darak*, zalog koji kupac uzima od prodavatelja kao garanciju u slučaju da se pojavi treća strana koja polaže pravo na predmet prodaje.

⁹ *Al-Tabi'a*, odgovornost za posljedice.

¹⁰ *Al-Dimān*, jamstvo prodavatelja od ometanja prava na predmet kupnje od strane trećeg lica

¹¹ učinili zadužbinu

¹² osnivanje zadužbine

u skladu sa šerijatskim propisima, te [su tražili da se posvjedoči] da ovaj svoj vakuf utemeljuju za franjevačke redovnike koji borave u samostanu al-‘Amūd u Časnom al-Qudsu i za kršćansku sirotinju, koja od njih traži pomoć. Zatim su ovo¹³ predali opunomoćeniku spomenutih franjevačkih redovnika i njihovim tumačima nakon što su odustali od vlasništva nad time u svoje ime i u ime njihova spomenutog brata Antuna i predali ga spomenutom vakufu.¹⁴ Ovom prilikom primopredaja je izvršena na šerijatski valjan način, sadržaj čega je potvrđen kod našeg uvaženog, naprijed spomenutog, šerijatskog suca jednoglasno i onako kako to šerijatski propisi iziskuju, a on je u skladu s time donio šerijatski valjanu presudu ispunivši u potpunosti šerijatske uvjete za takve presudu, u skladu s mišljenjem onih velikih stručnjaka koji drže valjanom ovakav način uvakufljenja¹⁵ kakav je opisan, i to nakon podnošenja tužbe¹⁶ koja je podnesena u skladu sa šerijatskim propisima u vezi s ovim, i nakon odgovora na nju, koji kaže da se radi o šerijatski valjanom činu.

Na dan trinaestog rabī‘ al-sānī, godine tisuću devedeset i druge.¹⁷

Pisar [*ime nečitko*]

Prisutni svjedoci:

siromah Zakarijja al-Diri, siromah Nasruddin al-Šafi‘i, siromah Musa, siromah Muhammad Sun‘ullah al-Halidi, siromah Mahmud al-Halidi, siromah Fadlullah al-Dadždžani, siromah Abdurrahman, ponos vršnjaka Su‘ud Džalabi al-Turđžaman, Ali Ibn Hasan al-Tarzi, siromah Ahmad al-Avni, Radžab Adž‘adž, Muhammad Adžamijja, Musa Kajjim, Sulajman Adžamijja, Muhammad al-Turkaman, Avda Halili, Hasan Sahili, Faris Ibn Davud, al-sajjid Fahrud-din Šitawi, al-sajjid Badruddin Šitawi, Ali Qindildži, Abdulkерim Qindildži.

¹³ Učinjenu zadužbinu, imovinu

¹⁴ waqf, zadužbina

¹⁵ zadužbine

¹⁶ Radi se o, u ovakvim slučajevima, uobičajenom fingiranom sudskom sporu koji se pokreće kako bi se potvrdila neopozivost zadužbine.

¹⁷ 2. svibnja 1681.

BILJEŠKE IZ ČASOPISA „SVETA ZEMLJA“

Autor: Fra Augustin Arce OFM

Franciscan Printing Press, 1971., Jerusalem

GETSEMANI

Dokumentirana kupnja
Maslinske gore, Getsemanskog vrta i raznih maslinika

Uvod

Nema dvojbe da je jedan od najsvetijih i najmističnijih krajeva Jeruzalema onaj dio Jozafatske doline koji obuhvaća Getsemani i okolna mjesta.

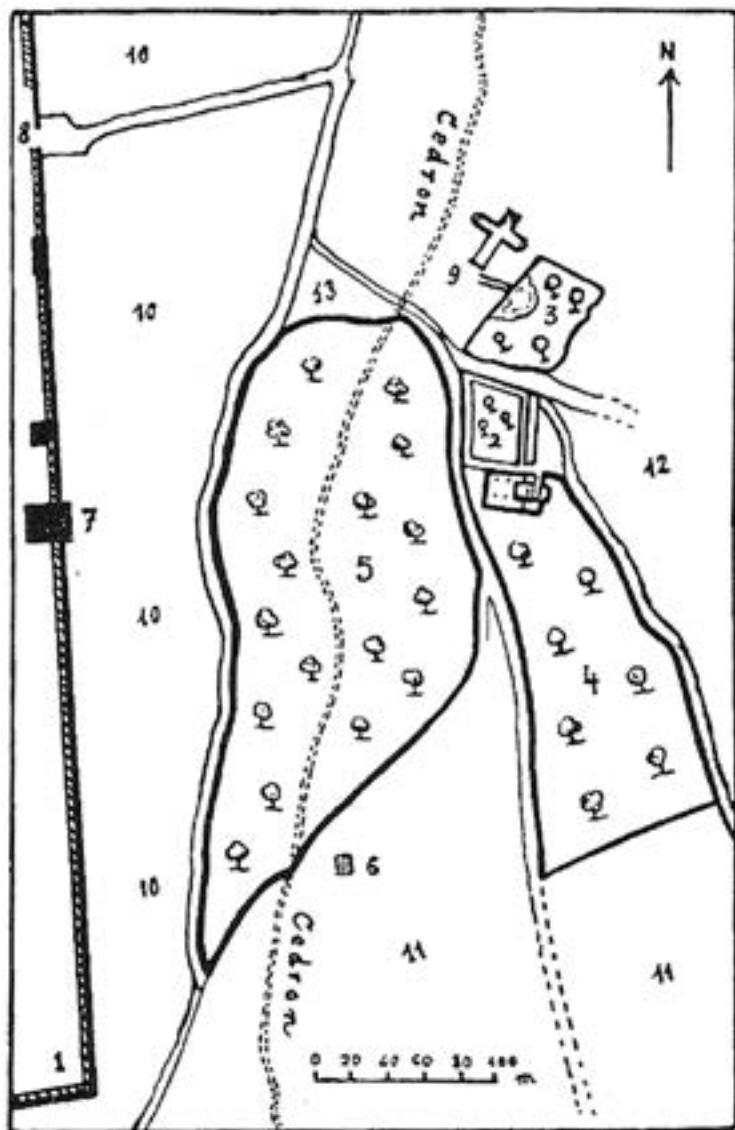
Mjesečni ilustrirani časopis Kustodije „Sveta Zemlja“, objavio je nedavno kratku povijesnu i kritičku analizu o načinu kako su Franjevci, stoljetnim strpljenjem od 1681. do 1902., uspjeli postati legalni vlasnici posjeda najzanimljivijeg djela spomenute Svete Doline.

Autor ovog priloga, o. Augustin Arce, je istaknuti stručnjak za povijest Kustodije i svega što se povezuje s istom. Njegove su analize vrlo stručne i precizne.

Izdvojili smo ove vrijedne članke iz zbirke „Bilješke iz Svete Zemlje“, jer smo uvjereni da će ih posebno cijeniti ljubitelji Svetih mjesta i svega povezanog s franjevcima općenito.

o. Claudio Baratto

Karta Getsemanija -1. Vrh Hrama u Jugoistočnom kutu Hrama. 2- Maslini Vrt -3. Getsemanska špilja i maslinik - 4. Maslinik na južnoj strani Bazilike Agonije -5. Veliki maslinik - 6. Grob Abšaloma -7. Zlatna vrata - 8. Marijina vrata (lavlja) - 9. Djevičin grob -10. Muslimansko groblje - 11. Židovsko groblje - 12. Rusko vlasništvo -13. Grčka kapela sv. Stjepana.

KUPNJA MASLINSKOG VRTA, GETSEMANSKE ŠPILJE I VELIKOG MASLINIKA

Nije mi namjera opisati ova mjesta ni tumačiti njihovu povijest, jer je to već učinjeno u nedavnim djelima, kao ono B. Mastermanna (1850.-1923.) „Gethsémani, notices historiques et descriptives, Paris 1920, XVI+335 pp.; ili ono G. Orfalija (1889-1926), Gethsémani ou Notice sur l'église de l'Agonie ou de la Prière d' après les fouilles récentes de 1909 et 1920, Paris 1924, VI+32 99, oba djela popraćena crtežima, kartama i slikama; ili u znanstvenoj i kritičnoj analizi Vincenta i Abela, Jerusalem nouvelle, Paris 1914-1926, str. 301-337 i str. 1007-1013. Ovdje ćemo govoriti isključivo o kupnji spomenutih mjesta i o nekim povijesnim novostima.

I

MASLINSKI VRT

Prva legalna kupnja u 1681.

Od 1681. godine Vrt starih Getsemanskih maslina službeno, legalno i definitivno pripada Kustodiji Svete Zemlje. Ova općenita informacija nije nova; ali zato su novi mnogi podaci o pravnom aktu i o pojedincima koji su sudjelovali u ovom događaju vrijednog pamćenja. Sve ovo će poslužiti za ispravljanje mnogih netočnosti i čak nekih pogrešaka iz prošlosti. Mnogi detalji koji se pojavljuju ovdje po prvi put su vjerodostojni, a izvađeni su iz mojih starih arhivskih zapisa.

Glavni dokument je kupoprodajni ugovor na arapskom jeziku, koji je izdao muslimanski vjerski Sud u Jeruzalemu to jest „māhkama“, čiji izvornik je pohranjen u našem Kustodijskom arhivu, a koju fotografiju objavljujemo u ovoj studiji. Dimenzije ugovora su 545 x 405 mm, a datiran je 2. svibnja 1681. Budući da je javnobilježnički stil monotonan i težak, samo ću iznijeti njegove bitne djelove i točan sadržaj.

Kupci

Kustodija Svete Zemlje već odavno je htjela kupiti Vrt Getsemanskih maslinika, koji je bio u vlasništvu stanovitih Turaka. Po svemu izgleda da desetak godina prije konačne kupnje, Kustodija se bila dogovorila sa nekima od suvlasnika, ali su nastale poteškoće zbog nekih nepravilnosti s ugovorom. Isusovac Nau, koji je stigao u Jeruzalem 1674. godine u pratnji veleposlanika Nointela (Nointel je jedno područje u Francuskoj, op. prevoditelj) u Carigradu, kaže: „les Pères de la Terre-Sainte ont acheté le champ où ils sont“ (osam maslinovih drva): *Voyage nouveau de la Terre-Sainte* (Paris 1757) 245; ali među brojnim trgovačkim dokumentima iz naših arhiva, tijekom ovih posljednjih godina samo sam našao jedan kupoprodajni ugovor od 9. studenog 1661. koji se odnosi na određeno zemljište u Getsemaniju. Ovaj je ugovor vjerojatno bio ilegalan, to jest nevažeći, budući da nisu sudjelovali svi suvlasnici. Cornelio Magni, jedan od sudionika ovog hodočašća, koji je posjetio Maslinski Vrt zajedno s veleposlanikom i isusovcem Naumom, kaže da kad su ulazili u Getsemani: „entrammo nell’Orto, oggi piú tosto campo di rustico lavoro. Quivi trovammo otto piedi d’Ulivi esistenti nel tempo istesso in cui fù preso Christo“: *Turquia, Seconda parte* (Parma 1692.), 223. Magni, koji je tako pedantan u svemu, ne spominje ni riječ o kupnji.

Napokon, Božja je providnost odredila da godina kupnje bude 1681. Uistinu, 19. ožujka 1681. stigla su u Jeruzalem dva hodočasnika, čija imena su ostala zapisana u registru *Navis Peregrinorum* na stranici 58. koji se čuva u Arhivu naše Kustodije. Detaljni opis možete pročitati u mojoj knjizi *Dokumenti i štiva za povijest Svete Zemlje*, I. (Jeruzalem 1970.) 384. Iz zahvalnosti prema njima, smatramo da je naša dužnost objaviti njihova imena:

Generosus dominus Paulus Augustini Brancovich Saraiba a Bosna Argentina.

Generosus dominus Iacobus Augustini Brancovich Saraiba a Bosna Argentina.

Ova dva hodočasnika su bila katoličke vjere, imućna i plemićkog roda.

Dolazili su iz regije koja je najprije pripadala Europskoj Turskoj, kasnije Austrijskom Imperiju, a od 1919. postala je dio današnje Jugoslavije. Bili su rodom iz Sarajeva. U registru Navis Peregrinorum piše na latinskom da potječu iz *Saraiba*, dok u starim kartama i dokumentima tu su regiju nazivali Bosna-Saraj. Zajedno s njima, došla su još tri hodočasnika iste narodnosti: Antonius Ivanovich i mladi Nicolaus Milescich, sluge prvih, i franjevac Marcus Bobretich, propovjednik, ispovjednik i vikar samostana Duha Svetoga u Fojnici.

Znajući da je Kustodija htjela kupiti Vrt, oba su se brata ponudila da će to oni učiniti. Prije kupnje sigurno su se vodili razgovori i pregovori sa suvlasnicima oko pravedne cijene. Naposljetku, uspjeli su se nagoditi. Pavao i Jakov Branković, Augustinovi sinovi, opunomoćili su da ih na sudu zastupa hadži Alija sin Jusufa al-Hazradžije; a Antuna, koji je odsutan bit će zastupan po bratu Pavlu.

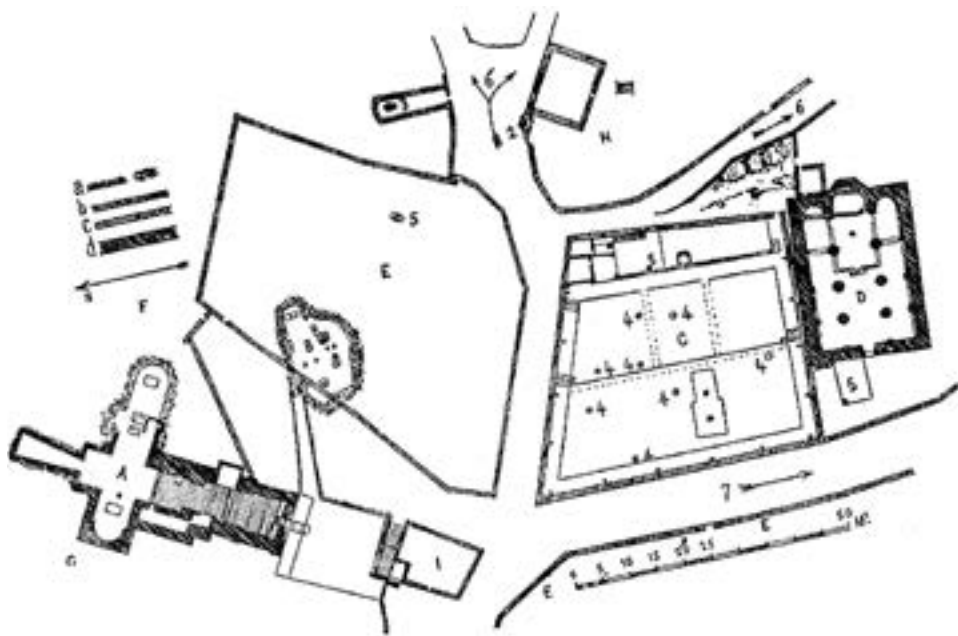
Prodavatelji

Suvlasnika je bilo puno. Svaki od njih je posjedovao svoju parcelu, barem nominalno; i naposljetku su se dogovorili i odlučili prodati Vrt; i kako je među suvlasnicima bilo i žena i siročadi, koji se nisu smjeli pojaviti na Sudu, imenovali su sljedeće opunomoćenike, također vlasnike kao i oni:

Saleh el-Din ibn Ahmed el-Ulma; 'Abd el-Rahmān ibn Ahmed el Asilī; Ahmed el-Šafeī ibn Saleh; Muhammed Meigh ibn Ahmed; Derwīš ibn Ahmed Beyad; Saleh ibn 'Alī el-Asardi; Saleh el-Din ibn Saleh; Musleh ibn Muhammed i Daifallāh ibn Hemdallāh. Svi oni zajedno, suglasno, spontano i slobodno, prodali su Vrt opunomoćeniku braće Pavlu, Jakovu i Antunu; u dokumentu piše da je „opunomoćenik isplatio novac što su mu ga bila povjerila spomenuta tri brata (...); na taj je način Sud ustanovio da Vrt više ne pripada gore spomenutim opunomoćenicima ni siročadi pod njihovim skrbništvom, koji su prodali i otuđili spomenuti Vrta i svoju imovinu; i spomenuta tri brata su ušla u posjed i postali vlasnici spomenutog mjesta, javno i legalno, ovdje, pred ovim Sudom.

„Površina cijelog zemljišta je osamnaest qīrāta, to jest, obuhvaća tri četvrtine od izvornih dvadeset i četiri qīrāta, sa svim smokvama, maslinama i ostalim voćkama koje rastu u Vrtu. (...) Općenito, qīrāt je mjera za težinu ili dužinu, ali ponekad, kao u ovom slučaju, predstavlja diobu na 24 dijela jednog posjeda sa mnogo suvlasnika. U ovom tekstu, 18 qīrāta jednostavno znači da su prodana samo 18 od ukupno 24 dijela koji je imao cijeli posjed. „I budući da je spomenuti Vrt od starine pripadao Crkvi Svete Ane (Salāhiyya), tako će ostati za uvijek“; to jest, proglašen je waqf-om, kako će se kasnije reći.

Karta Fra Lucasa Thoenessena iz Muenstera (1865.-1920.). A. – Djevičin grob. – B. Getsemanska špilja. C. – Maslini vrt: 8 maslina označenih brojem 4. – D. Srednjovjekovna crkva Agonije. – E. Maslinik iznad špilje.

Vrt: lokacija i cijena

„Vrt“ –tako piše doslovce u ispravi- se nalazi izvan el-Quds el-Šarifa, Jeruzalema zvanog Plemenitog, ali je lociran ispred njega, blizu Marijinoga groba. Njegove se granice protežu do Špilje. Ista se nalazi ispod puta s kojeg pogled puca na cijeli vrt, koji je u cijelosti omeđen kamenim zidom. Vlasnici ove Špilje su Musleh i njegov nećak Daifallah; jer posjeduju četvrtinu vrta, to jest svaki je vlasnik jedne osmine. Vrt ima slijedeće međe: prema jugu, graniči s vinovom lozom Selaha el-Dina i Musleha ibn Saleha; prema istoku, graniči s javnim putem koji ide do gore Olivete; prema sjeveru, s maslinicima Slobodnih Vjernika koji žive u Jeruzalemu; prema zapadu, graniči s kraljevim putem.“

Kako se vidi, ova se lociranost u potpunosti poklapa sa zemljištem na kojem se nalazi današnji Masliniski vrt, Bazilika Agonije i jedno polje preko puta iste, na jugu.

Špilja –koja je pripadala Muslehu i Daifallahu- bila je isključena iz ugovora; ali oko tog sjevernog dijela Kustodija je posjedovala nekoliko maslina, vjerojatno na zemljištu –danas bez drveća- koji se nalazi na istoku maslinika Špilje, uz stube koje silaze na mali trg Djevičinog groba, za kojeg Achilante Rochetta kaže da 1599. godine, na izlazu iz Špilje 6 koraka na lijevo postoji jedno mjesto okruženo debelim kamenim blokovima, što su ga kupili Prečasni Oci: Peregrinatione di Terra Santa (Palermo 1630) 167.

„Tako da –nastavlja tekst kupoprodajnog ugovora- spomenuti Vrt ili povrtnjak, sa svojim zidom i sve što je u njemu i sve što proizvode njegove biljke (...), javno i legalno i čvrsto (...), predali su ga ovdje, na Sudu, opunomoćeniku trojice braće, i to kažemo da obavijestimo one koji još to neznaju, da je tako utvrđeno dosljedno i po zakonu. Vrt je prodan za devedeset piastra: to je bila njegova cijena, sa nekim popustima“. U službenom dokumentu piše da je cijena bila 90 piastra; ali u stvarnosti, cijena je bila puno viša; jer je u ono doba bio običaj -uostalom kao i danas- navesti u službenim dokumentima i fakturama puno nižu cijenu od realne, da bi porez bio manji; tako i u ovom slučaju su napisali puno nižu cijenu sa ciljem da se što manje plati sucu koji je odobrio prodaju.

Preuzimanje mjesta

„Sve je bilo učinjeno s ljubavlju, smirenošću i dobrohotnošću te je uz suglasnost svih kupoprodajni ugovor bio predan Pavlu, Jakovu i Antunu, kršćanima iz Sarajeva, posredovanjem njihovog opunomoćenika; oni su kasnije u vlastite ruke dobili navedeni dokument, putem kojeg su preuzeli vrt. Sve je napravljeno u nazočnosti kadije (suca) iz Jeruzalema, a svjedoci su bili svi dolje vlastoručno potpisani. Nakon toga su navedena braća Pavao i Jakov suglasno, a Pavao u ime svoga brata Antuna, koji je na to dobrovoljno pristao, učinili i proglasili to zemljište ili vrt sa svim u njemu waqf, proglasivši ga istinitim i istinskim, te su ga spomenuta braća kao takvo iz čiste ljubavi dala, predala i zauvijek darovala Franjevačkim redovnicima Svete Zemlje. „Učinjeno na šerijatskom sudu u Jeruzalemu 13. rebiul-evvela II 1092.“ (2. svibnja 1681.)

Sud i sudac

Ročište ove kupoprodaje održano je u šerijatskom sudu, to jest Sudu muslimanskog božanskog zakona koji se nalazi kraj vrata Cadene Bav el-Silsile, desno od ulaza, izvana, i čiji prozori gledaju na Zid plača. Njegov nacrt, opis i mjesto na kojem se nalazi može se naći u mojim *dokumentima i tekstovima*, I (Jeruzalem 1970.) 30. Sudac koji je vodio ročište i potpisao vlasnički list zvao se Ibrahim Effendi. Bio je novi sudac, tek stigao u Jeruzalem 30. travnja 1681, kojem je -prema običaju koji se gotovo pretvorio u zakon, kako bi mu se izrazila dobrodošlica-prokurator Svete Zemlje ponudio 18 pijastera, koji čine 540 majdina. Nakon par dana su ga posjetila tri opunomoćenika, armenski, grčki i latinski, koji su mu zajedno dali još 15 pijastera, svaki po 5: bilo je to ono što se nazivalo *qudumiyya*, dar dobrodošlice, od riječi qudum, koja znači dolazak. Takvi su znaci pažnje bili jako učinkoviti za pridobivanje naklonosti tih Turaka uvijek željnih novaca. A u našem se slučaju učinak vrlo brzo vidio.

Prije i nakon kupnje

Javnobilježnička potvrda koju već poznajemo ne ostavlja prostor ni najmanjoj sumnji da je prije 2. svibnja 1681. Maslinska gora pripadala Turcima i da je tek od tog datuma posjed prešao u Kustodiju Svete zemlje. Ima više od jednog protudokaza ovoj tvrdnji. *Pantaleón de Aveiro*, portugalski franjevac, koji je godine 1563. došao u Svetu Zemlju prateći kustosa Bonifacija iz Raguze, pri posjetu Maslinskoj gori kaže da je u vrijeme kad je Sveta Zemlja pripadala kršćanima, u tom mjestu bila jedna crkva – naznačena u Thönnessenovom planu slovom D.

I Domenico Laffi 1679., dvije godine prije kupnje, tvrdi isto, dodajući nekoliko zanimljivih detalja pri opisu svog posjeta Maslinskoj gori 19. siječnja iste godine. Maslinska gora, kaže u svome putopisu (*Viaggio in Levante al Santo Sepolcro e altri Luoghi di Terra Santa*, Bologna, 1683.), str. 200, bila je još uvijek u vlasništvu jednog Turčina, koji je našim redovnicima prodavao plodove *osam* stabala maslina -a prije ih je bilo *devet*, no jedan je Turčin spalio jedno stablo nekoliko godina ranije- te koji je u prostoru od dva hvata opasanom zidom i pretvorenom u livadu dozvoljavao našim redovnicima da idu moliti, bez da su židovi uspjeli novcem ili raznim smicalicama postići da dotični Turčin izbriše sjećanje na taj običaj. Te olakšice koje je Turčin davao našim redovnicima mogu objasniti rečenicu Naua iz 1674. „da su oci Svete zemlje bili kupili polje s osam maslina“. Bit će da je Nau pobrkao prodaju stabala maslina s prodajom polja na kojem su se nalazila.

Od dobivanja Maslinske gore Kustodija Svete Zemlje je njome potpuno raspolagala do naših dana bez ikakvog prekida ili spora. To mjesto nije doživjelo značajne promjene. Izvornu ogradu suhozida naslijedila je 1846. nova ograda od obrađenog kamena, koju je napravio glavni prokurator Svete zemlje Sebastián Vehil, dok je glavni kustos bio Paolo Antonio Peretti. Nedugo zatim oko nove ograde postavljen je umjetnički *Križni put* kojeg je poklonila jedna španjolska dama, a 1879. je u utor u jednom od zidova postavljen mramorni bareljef *Isusa u molitvi*, djelo Giovannija Torrettija (1744.-1826.), prijatelja Antonija Canove (1757.-1822.), kojeg je venecijanska obitelj Paolucci donirala Ciprianu Da Borsu iz Trevisa, tadašnjem povjereniku Svete Zemlje u Veneciji. Djelo je u nedjelju, 26. siječnja 1879., inaugurirao kustos Gaudencio

Bonfigli iz Matelice, kako sam spominje u svom *Dnevniku*. Ovaj bareljef se od 1924. do danas nalazi na ulazu u sakristiju, gdje je postavljen kad je dovršen mali samostan uz crkvu Molitve na Maslinskoj gori. Ovaj prekrasni bareljef uništen je brojnim udarcima čekićem jednog od radnika – židova, prema onome što sam čuo te iste godine – jer nije dobio što je tražio. Na slici Gospodina razbijeni su prstenjak, srednjak i kažiprst desne ruke te prstenjak lijeve ruke, a na slici Anđela razbijeni su prstenjak, srednjak i kažiprst te ručni zglob desne ruke, a izgleda da je palac bio popravljen, kao i kažiprst i palac lijeve ruke, prema onome što mi je upravo precizirao današnjim pismom – od 3. rujna 1971.- P. Fermín López de Aberásturi, gvardijan malog samostana u kojem stalno živi nekoliko redovnika od 1923. kako bi častili obredima to štovano svetište. Na sljedećem natpisu na vratima koja iz vrta vode u samostan stoji:

SVPER SOLO VETERIS PARVAE QVE DOMVS
DIFFICVLTATIBVS PENE INNVMERIS SVPERATIS
CVSTODIA TERRAE SANTAE
AB INCHOATO EXSTRVXIT HOSPITIVM
APVD BASILICAM ET HORTVM GETHSEMANI
NE VNQVAM DEESSENT ANIMAE
JESV EXTREMO ORANTI ET DEPRECANTI
VIGILATE ET ORATE MECVM
MCMXXIII

Stvarna cijena kupovine

Kao što je već rečeno, cijena od 90 *pijastera* koja se navodi u kupoprodajnom ugovoru je lažna i neznatna. Cijena koja je uistinu plaćena, kao što izvorno stoji u računovodstvenim knjigama Kustodije, bila je sljedeća:

„Troškovi gospode Pavla i Jakova iz Bosne pri kupnji Getsemanskog vrta u korist Svete zemlje:

Šejhu Ahmedu, vlasniku vrta	p. 79
Šejhu Salehu	p. 12 m. 15
Ibn-u Ahmedu al-Asili	p. 26
Sudu za ovjeru	p. 23
Za razne manje troškove	p. 10 m. 15
Upraviteljima za kupnju	p. 40
Portiru za plaćanje drugih troškova	p. 10
Za ponovnu ovjeru, koja nije bila dobra	p.10

Ukupno *pijastera* 220 m. 30

„Sve te stavke kupnje Vrta iznose: 75 mađara i 80 majdina.“

IZRADA SPOMEN-PLOČE

Hrvati Antun, Pavao i Jakov su 1681. godine kupili su Getsemanski vrt, a 333 godine nakon toga događaja u zajedničkom promišljanju i izradi spomen-ploče sudjelovali su:

Marijan Glavnik, akademski kipar, Sisak

Zdravko Tišljar, profesor dizajna, Zagreb

Fra Tomislav Glavnik OFMConv., Molve

Stjepan Martinac, Staro Čiče

Ivan i Marina Matvej, Virje

ZAHVALJUJEMO

Vrhbosanska nadbiskupija

Franjevačka kustodija Svete Zemlje

Ured gradonačelnika grada Sarajeva

Samostansko franjevačko bratstvo u Getsemanskom vrtu

Fra Sergio Galdi OFM, tajnik Franjevačke kustodije Svete Zemlje

Ing. Ettore Soranzi, tehnička služba Kustodije Svete Zemlje

Dr. sc. fra Tomislav Mrkonjić OFMConv., Rim

Dr. sc. fra Miron Sikirić OFM, Rim

Dr. sc. Munir Mujić, Sarajevo

Claude Grbeša, Zagreb

Klesarska radionica „Matvej“, vl. Ivan i Marina Matvej, Virje

„Paramenta Drvenkar“, radionica liturgijske odjeće, vl. Milka Drvenkar, Podravske Sesvete

Udruga Sveta Zemlja – Čerin, BiH

Turistička agencija „G-tour Međugorje“, vl. Davor Ljubić, Međugorje

Hodočasnici u Svetu Zemlju (25. ožujka - 1. travnja 2014.)

